

DEBRECZEN

A DEBRECZENI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelen minden nap reggel.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Helyben: Félévre 6.— K. Negyedévre 3.— K.
Vidéken: " 9.— " " 4.50 "

Főszerkesztő:

Dr. VARGA LAJOS.

Egyes szám ára 4 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Arany János-u. 2. sz. Telefon 412.

A választói reform.

— szeptember 17.

(B.) Mindössze néhány napig tart még az országgyűlés szünete s aztán megkezdődik az az ülészak, amely elé nemcsak a legnagyobb kíváncsisággal, hanem a legnagyobb izgalommal is néz az ország. S ezen nem is lehet csodálkozni. — Végre is az a feladat, mely megoldásra vár, sokkal fontosabb, mint volt negyven év óta bármelyik, amely a magyar országgyűlés elé tornyosult. Az általános választói jog törvénybeiktatása nemcsak választói reform és ha csak ennek tekintenők, akkor egyenlő fontosságú volna azzal, amelyet a magyar képviselőház már a múlt század hetvenes éveiben kodifikált s amelyet Széll Kálmán a miniszterelnöksége idején kiterjesztett. Amaz a rendi jogokat szüntette meg, emez az adóhátralékosoknak biztosította a polgári jogokat. Ha tehát Andrássy most nem tenne egyebet, mint hogy a választói jogot még szélesebb alapokra fekteti, nem is kellett volna az a nagy gondosság, az a nagy körültekintés, amellyel a belügyminiszter a javaslatot készíti, amelyen már több mint két éve dolgozik.

Ha csak arról volna szó, hogy a választói jogosultság kiterjesztésék s ész nélkül, megfontolás nélkül, a magyar államiság érdekeinek biztosítása nélkül egy minél szélesebb alapon nyugvó választói törvényt alkossunk, az igazán nem volna nehéz s akkor tényleg elégséges volna az a kontármunka, az a hazafiatlan merénylet, amellyel annak idején Kristóffy a mobnak szenvedélyeit felkeltette. De nem arról van szó. Magyarország alkotmánya történeti alapon épült fel s ezt az alapot semmiféle szocialista és nemzetiségi agitációval ledöntetni engedni nem szabad. A választói jog lehet még olyan széles, de depossedeálni máról holnapra nem lehet azokat az osztályokat, akik ezt az országot ezer éven át fentartották s akik ma is fentartják. — Ez nem a demokrácia kérdése. Mert a választói reform ha még oly demokratikus lesz is, kell hogy legyen, de a történelmi fejlődés alapján kell hogy álljon. A jogfolytonosság elve, amely negyven évvel ezelőtt megmentette alkotmá-

nyos szabadságunkat s amely az egyetlen fegyver volt a nemzet kezében, mikor alkotmányáért küzdött, ma sem ócska vas, melyet félre szabad dobni, hanem az egyetlen eszköz ma is, amellyel szükség esetén védekezhetünk. S ez a fegyver nemcsak a Bachok és Schmerlingek ellen való, azaz vele alkotmányunkat nemcsak felfelé kell ezzel védnünk, hanem lefelé is, azokellen, akik történelmi érzék, a tradíciók tisztelete s a haza szeretete nélkül akarják a mai vezető politikai osztályokat depossedeálni.

Hogy minő lesz a választói reform, azt nem tudjuk s azt valószínűleg az ország is csak akkor fogja megtudni, amikor Andrássy javaslata már a képviselőház előtt fekszik. De részint a belügyminiszter nyilatkozatából, részint néhány igazán beavatott politikus véleménynyilvánításából azt látjuk, illetőleg azt sejtjük, hogy a városi mandátumok száma lényegesen szaporodni fog a vidéki kerületek rovására.

Ha ez bekövetkezik s ha ez a hir igaz, mi ebben nagy bölcsességet látunk. A városokban a magyarság van mindenütt abszolút többségben. Ha a városi mandátumok száma szaporítottatik, kétségtelen, hogy ebben a magyarság megerősítésének s a magyar hegemonia biztosításának egyik legfőbb módját kell látunk. A nemzetiségi tulkapások a városokban eddig majdnem mindenütt hajótörést szenvedtek s a képviselőválasztáskor ez az eset még inkább be fog következni. Így aztán néhány vidéki kerületre lesznek a nemzetiségek izzólálva. A városi kerületekben viszont arra kell vigyázni, hogy a szocialista tömeg s a szocialisták által befolyásolt tömeg urrá ne legyen a hazafiatlan jelszavaival s nemzetrontó frázisaival. Mert az köztudomásu, hogy minden új eszme tud híveket toborzani s nálunk, hol olyan milliók fognak most választói jogot kapni, akiknek eddig nem volt, ennek a jognak kivívását a szocialista agitáció sikerének tekintik s már csak hálából is hozzásegődnek ennek a pártnak zászlójához. Tehát bármínő gyűlöletet hirdetnek is most a szocialisták és a nemzetiségek a javaslat ellen, ezt nem tudják semmiféle pozitív váddal támogatni. — Mert az kétségtelen, hogy a választói javaslat demokratikus és liberális lesz a legvégső határig. Kifogást

tehát ellene azon az alapon, hogy szükkeblü lesz, tenni nem lehet. Viszont azt, hogy országos és nemzeti érdekeket nem dob a szocialisták és a nemzetiségek prédájára, szintén nem lehet csodálni, ezt kötelessége megvédelmezni a kormánynak is, a jelenlegi országgyűlésnek is, akik nem adhatják ki az ország sorsának intézését a kezükből, míg csak jól meg nem gondolták, hogy kiknek kezébe adják.

EGYHAZ, ISKOLA.

Püspökválasztási mozgalmak.

Dicsőfi József állítólagos kortes levelei.

A hogy egeret szült, sőt még annál is hitványabb, jelentéktelenebb valamit. Az egész országot teleharsogta a Debreceni Protestáns Lap, hogy Dicsőfi József a maga érdekében ide is oda is kortes leveleket írogatott, a melyekben a maga személyét izléstelen módon ajánlgatja. Mi ezzel szemben a tiszta igazságot azonnal megirtuk, kijelentettük, hogy Dicsőfi maga mellett egyáltalán nem korteskedett s követeltük a D. Pr. Laptól, hogy azt az egyetlen egy levelet, amelyet Dicsőfi József Kovács György Tiszafüreden lakó régi tanuló társához és bizalmas barátjához intézett, tegyék közzé, had tudja meg az egész világ, mi van abban a levélben és hogy minősíthető-e az kortes levélnek.

Követelésünknek a D. Pr. Lap nem tett eleget, mert jól tudta, hogy akkor a Diószegi Mihály tiszafüredi lelkész által az 6 lapjában megjelent rágalmozó levél nem csak hogy minden tervezett hatását elvesziti, hanem éppen ellenkezőleg, Dicsőfi József mellé sorakoztatja mind azokat a jóbizomű embereket, akik a Ferenczy és Diószegi beszédén elindulva, nem ő mellette foglaltak állást.

Itt újból konstatálhatjuk, hogy azoknak az uraknak nem igazság kellett, hanem kortes fegyver Dicsőfi ellen, bármínő megvetésre méltó legyen is az.

A levelet végre tegnap a „Debreczeni Független Ujság”-ban közzé adták. Nem, ott, ahol a rágalmozás történt, hanem idegen helyen, hogy el ne uthasson azokhoz, akik Diószegi Mihály gyanúsító levelét olvasták és be ne láthassák, hogy mily rut visszaélést követett el azzal a sajtószabadsággal, amelyet tisztán és kizárólag az igazság terjesztésére vívtak ki az 1848-iki ideális lelkű hazafiak.

Hogy mindenki láthassa, minő alaptalanul hurcolták meg Dicsőfi József tisztes személyét ellenségnek is adózabb ellenfelei, itt közöljük egész terjedelmében, a rávezetett közjegyzői hitelesítéssel együtt a szóban forgó levelet:

„Kedves Barátom! Bizonyosan olvastad, hogy a közlegő püspökválasztás alkalmával forgalomba hozták az én szerényke nevemet

is. Mint volt tanuló társamhoz és régi barátomhoz fordulok bizalmasan, hogy ha *ellened nincs*, légy szives *ügyünket a törvényes formák* közt támogatni, de csak úgy, ismétlem, ha *nincsen meggyőződésed ellen!* Szives értesítéset kérni igaz barátod Dicsőfi József. Debr. 1908. VI. 8. — Az általam alóli helyen és napon 357—1908. ügyszám alatt felvett jegyzőkönyv alapján bizonyítom, hogy az általam személyesen ismert Dicsőfi József református lelkész és egyházkerületi főjegyző debreceni (Széchenyi-utca 4. szám) lakos elismerte előttem, hogy az előző oldalon levő névalírást sajátkezűleg tette. Kelt Debreczenben ezerkilencszáznyolc (1908) évi augusztus hó tizedik (10) napján. Dr. Galánffy János kir. közjegyző.

Íme ez az a level, amelyet Diószegi Mihály és Ferenczy Gyula úgy akarnak feltüntetni, mint amellyel Dicsőfi József maga mellett korteskedett, tehát úgy, mint törvény és tisztesség által meg nem engedett fegyvert, amellyel egyeseket megteveszteni vagy megfélemlíteni, vagy tudom is en mit vagy mit nem akart, hogy a tiszafüredi egyház szavazatát a maga részére megnyerje.

Ezzel szemben a való igazság az, hogy Dicsőfi egy árva szóval sem ajánlja magát, nem az ő maga személyének, hanem a *mi ügyünknek a törvényes formák* közt való támogatására kérte föl azt a régi tanuló társát és bizalmas barátját, akivel állandó levelezésben volt addig is, és aki évtizedes alkotmányos küzdelmeinkben mindig velünk tartott.

Jól jegyezze meg mindenki, hogy mi nem tettük a püspökválasztást személyi kérdéssé, mint Degenfeld József főgondnok, akitől a legkétségesebb szolgálai azt hirszeitek, hogy ha nem az ő személyes jelöltje lesz a püspök, akkor otthagyja a főgondnoki széket. Mi elvekkért küzdünk. A *püspöki szék régi fényét és tekintélyét akarjuk visszaállítani.* Azért ajánljuk abba beleutalni Dicsőfi Józsefet, mert a mi elveink képviselőre őt tartjuk ez idő szerint a legalkalmasabbnak. Ennek a sokunkra nézve közös *„ügyünknek a támogatására“* kérte föl Dicsőfi József egy teljesen bizalmas és minden betűjében korrekt levelében Kovács György urat, régi bizalmas barátját.

Vagy tán mégis a D. Pr. L.-nak volna igaza? Odáig fajult volna már a közizlés, hogy az követ el tilos korteskedést maga mellett, aki még a legbizalmasabb barátját is arra kéri, hogy csak abban az esetben támogassa *ügyünket*, ha azt *meggyőződéssel és a törvényes formák* között teszi?

Nem, odáig még nem jutottunk. Minden elfogulatlan olvasó fel fogja menteni Dicsőfi Józsefet az ellene emelt nemtelen vád alól és el fogja ismerni, hogy jó barát jó barátjához még a legkényesebb magán ügyeiben is jogosítva van bizalommal fordulni, annyival inkább olyan közügyben, amelynek ilyen vagy amolyan irányban való elintézése messze kiható fontossággal bír.

De, hogy közelebb térjünk a meggyanúsításokhoz, volt idő, nem is olyan régen, amikor Diószegi Mihály tiszafüredi lelkész ur semmi megbotránkozni valót nem talált abban, hogy Dicsőfi József bizalmas levelet irt *ugyanennek a tiszafüredi jó barátjának.* Akkor volt ez, amikor pár évvel eze őt Tiszafüredre volt Diószegi Mihály ur pappá választandó. Diószegi Mihály urról, bizonyára a jó barátai (mert neki is lehetnek olyan emberei, akiket maga iránt hálára kötelezett le) azt hirszelelték, hogy a poharozás szivderítő mulatozását olyan mértékben üzi, ahogy az papi férfihoz tán már nem is illő. A tiszafürediek ekkor ugyanezen Kovács György ur úján Dicsőfi Józsefhez fordultak és azt kérdezték tőle, hogy ajánlja-e nekik, hogy a forgalomba hozott hírek ellenére is megválasszák Diószegi Mihály urat, mert ha ő megnyugtató kijelentést tesz felele, akkor ők feltétlenül megválasztják. Dicsőfi József megtette Diószegi Mihály ur érdekében ezt a megnyugtató kijelentést és a tiszafürediek megválasztották.

Ezért az ő érdekében irt levélért sietett most halálját leróni Diószegi ur. Megirta a D. Pr. L.-ba Dicsőfit megrágalmazó levelét, maga mellett való személyes korteskedéssel vádolta meg, de anélkül, hogy a bizonyítékot közre adta volna. Ha Diószegi és Fe-

renczy Gyula ezt a levelet akkor melegebben, amikor erre mi nyilvánosan felszólítottuk őket, közreadták volna, akkor — hi-tünk szerint — nem lett volna másodszori szavazás a püspökválasztás dolgában, hanem már az első szavazáskor megkapja Dicsőfi, az abszolút többséget. — Az érzékeny lelkiismeretű lelkészek tömegesen fordítottak volna hátat annak a püspökjelöltnek, amely az ilyen korrekt, tisztességes levelet, nyilvánosságra hurcolja és tartalmát célzatosan félremagyarázza. De éppen ettől féltek ők. Ezért kellett Dicsőfit megrágalmazni és vádat emelni ellere bizonyíték nélkül.

Elszomorító súlyedése ez a közerkölcsöknek!

Hogy pedig az összes emberi erények incarnatiója, az eleveneket és holtakat meg-itélő, a „maga mellett való korteskedést“ ostorozó Ferenczy Gyula doktor ur a maga érdekében nem vonakodott a levélírástól, arra bizonyítékul egész garmada levelet tehetünk közre, ha nem tartanók elegendőnek ezen ember erkölcsi értékének megítélésére az alábbi részleteket, amelyet Dicsőfi Józsefhez sajátkezűleg irt leveléből szóról-szóra közlünk:

„Kedves Barátom!

Könyvtárnokságra pályázni óhajtok s meggyőződésem az, hogy oda jogász ember való. Azonban, ha valami címeres történést, teszem fel Marczalit vagy csak Csiky Kálmánt is kaphatnák meg: örömmel visszalepek.

Te tudod legilletékesebben, hogy a nyelvészet magasabb történelem is, arra is emlékezhetsz meg a régiebb s nem rosszabb időkben, hogy Dehreczeni Ember Pál — Lampe s Szenci M. Albert élet rajzai, bár egyszerű pályamunkák valának, illetékes ember előtt nagy elismeréssel fogadtattak. (Elég megemlíteni Szilágyit Szigetről.)

De legyen akárhogy is, tény az, hogy *én innét a faluról vágyakozom be miveltebb helyre, hogy többet s kedvem szerint dolgozhassak, baráti körbe, hogy élhessek. Azert próbálkoznék megint. Kérem baráti szives jó indulatod és támogatásod. Ha a debreceni szavazatokra számíthatok, ugy minden lehető. Különösen, ha nem kell esetleg valami Degenfeld—Tizza nevetét elhelyezni.*

Ugy irok hozzád mint *legbizalmasabb barátomhoz.* Te ismersz engemet, tudod azt, hogy *mi éget.* A helyzetet is legjobban látod. Vedd fel ügyemet; tégy és tanácsolj is és ha lehetőség van, úgy fogjunk bele gyorsan...

Minek folytassuk tovább?! Aki ezeket a sorokat leírta, lehet-e annak az embernek joga a tiszafüredi levél alapján Dicsőfi Józsefet azzal vádolni, hogy magát ajánlotta, hogy maga mellett korteskedett? A feleletet minden elfogulatlan ember lelkiismeretére bizzuk.

Lásson már végre tisztán a világ. Ismerje meg mindenki, kik és minő lelkű emberek azok, akik Dicsőfi József tisztességes személye ellen jobb tudomásuk ellenére ilyen nemtelen vádakat terjesztenek. Mind a kettő úgy szólván kizárólag Dicsőfi József határozatos ajánlásának köszönheti mostani állását s még ha (a mi emberi dolog) Dicsőfi József megtévedt volna is, nekik akkor is erkölcsi kötelességük volna védelmére kelniök, mert nincs a földnek rutabb terhe a haláttalan embernél.

De, „él az Isten, őrizi törvényét, őrkö-dik az igazság felett“ s előbb-utóbb „meg-fizet kinek-kinek az ő érdeme szerint.“ Nekik is meg fog fizetni.

A „Magyar Szó“ Dicsőfiről. A „Magyar Szó“ a bősziorményi szavazásról a következőket írja: *Bősziormény szavaz.* A püspöki pótválasztásra most vasárnap adta le szavazatát Bősziormény presbitériuma, amely elé mindentűt élénk érdeklődéssel néztek. Kíváncsian várta mindenki, hogy Baltazár egyházközsége, a nagyhangu esperes székhelye melyik jelölt mellé fog állni? A szavazás kielégítette a várakozó kíváncsiságot: Bősziormény nagy szótöbbséggel Dicsőfire adta nyolc püspökjelölt szavazatát. Ez a bősziorményi nyolc voks mindenesetben nagy erkölcsi súllyal esik a mérlegbe, mert Bal-

taazár egyházközsége ezzel nemcsak Dicsőfi érdemeit ismerte el, de — s a köz szempont-jából ez a fontos — ítéletet mondott Baltazár fölött, aki az első választási küzdelemben s azóta is épen Dicsőfi ellen folytatott valóságos irtó háborút s nem riadt vissza semmi eszköztől, csakhogy Dicsőfit, legerősebb ellenfelét, a püspöki méltóságra érdemtelennek mutassa be. Mindenki emlékezhetik még arra, hogy ez az öblőshangu önjelölt nyiltan vádolta meg Dicsőfit azzal, hogy a klerikalizmus megfizetett bérence. Az első püspökjelölti szavazás megadta az elégtételt Dicsőfiök s ítéletet mondott Baltazár fölött is. Most ítéletet mond fölötté sajtó egyházközsége is. Ugy látszik, kezdik kiismerni Baltazár urat.

Esküdszéki főtárgyalás.

Harmadik nap.

Ma volt a harmadik napja a Székely I. elleni sajtó ügyi tárgyalásnak s az ügy az éjeli órákban befejeztetett.

Székely Imrét az esküdtek felmentették, úgy látszik, hogy az alattomosan támadó cikkeknek elburkolt gyanúsításaiban az esküdtek nem vélték feltalálhatni sem a rá-galmazás se a becsületsértés büntetőjogi tényálladékat.

Tegnapi számunkból ismerhetik olvasóink s tárgyaláson történtek lefolyását dr. Kőrössi Kálmánnak alant közölt vádbeszédéből megismerhetik a főmagánvádlók vádjának méltatását. Mi a magunk részéről nem foglalkozunk a verdiktrel, mert bírói ítélet. Ha a közönség foglalkozni kíván annak helyessége vagy helytelenségeivel, a tárgyalás adatainak mérlegelésével módjában van ezt megtenni.

Még csak azt említjük meg, hogy az esküdtek ez alkalommal sem modták ki az inkriminált cikkekben foglalt állítások valódiságát.

*

A mai tárgyalás legérdekesebb részlete az ügyész nyilatkozata. Dr. Oláh Miklós elnök ugyanis a bizonyítás eljárás befejezése után dr. Deési Gyula kir. ügyészt szólította fel, nyilatkozzék, hajlandó-e átvenni a vád képviselőt.

Dr. Deési Gyula kir. ügyész: Kijelentem, hogy a vád képviselőt nem veszem át. *A leghatározottabban meg vagyok ugyan győződve a vádlott bűnösségéről, melyet általam is fokozott, hogy a Ganz-gyártól kiereszkolt 1000 korona hallgatási díjat fogadott el, de a főmagánvádlóknak külön képviselőjük van, aki az ügy részleteit nálam jobban ismeri, ezért a vád képviselőt átvenni szükségesnek nem tartom.*

Dr. Révi Nándor a kir. ügyész nyilatkozatában foglaltak miatt semmisségi panaszt jelent be.

Ezután Dr. Kőrösi Kálmán vádbeszédét következett, melyet alább bő kivonatban ismertetünk.

Dr. Kőrösi Kálmán vádbeszede.

Mindama szabadságjogok között, amelyeket egy nemzet magának megteremthet vagy kivívhat, legértékesebb a sajtószabadság, mert ez minden más jog kivívásának vagy megtartásának is eszköze. — A sajtószabadság nélküli nemzet helyzete olyan, mint a fojtogatott emberé, aki segélyért még csak kiáltani se tud. A sajtószabadság nélküli nemzetnek vérkeringése van elkötve s elayomott polgárai még csak közölni se tud-

ják egymással szabadságvágyukat, szabadságtörvényeiket.

Mert mi a sajtószabadság? — nem más, mint gondolat szabadság, amit a 48-iki sajtótörvény így fejez ki: „Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti és szabadon terjesztheti”.

Szabad tehát a gondolat, szabad annak kifejezését Szabad a közjót szolgáló eszméket a nyilvánosság elé vinni! Szabad a jót nyilvános tiszteletben, részesíteni, — a rosszat pelengére állítani! Szabad a közélet sáfárát a nagy nyilvánosság előtt ellenőrizni: kitüntetni vagy feleletre vonni.

Ez az a nagy közkinés, esküdt urak, amit sajtószabadság alatt értünk.

Minden kincsnek tulajdonsága, hogy birtokosát büncsesábitani hajlandó; a sajtó szabadsággal is sok bünt lehet elkövetni s ezt sajnos gyakran tapasztalunk is kell. De míg a visszaéléseket üldözni, addig magát a sajtószabadságot a vele való visszaélések mellett is szeretnünk s hozzá ragaszkodnunk kell. Mert örökigazság, amit Tocqueville mond:

„A sajtó dolgában nincs közép út szabadság és szabadság közt. Ha mindazoknak a megbecsülhetetlen javaknak, amelyeket a sajtószabadság biztosít, hasznát akarjuk látni, akkor alá kell vetnünk magunkat azoknak a kellemetlenségeknek is, amelyek belőle származnak. Amazokat úgy elnyerni, hogy emezek alól kibujhassunk, ez olyan illúzió, amelybe közönségesen csak beteg nemzetek ringatják magukat”!

Csak ezeket meggondolva lehet megérteni, t. esküdt urak, azt a sajtószabadság látványos jelenséget, hogy a magyar történelem legszebb napján, 1848. március 15-én, midőn a századokon át elnyomott népből elemi erővel tört ki a szabadság nyílt követelése: ama híres 12 pont elsőjében azt kialtotta oda az elnyomó hatalomnak: „Kivánjuk a sajtó szabadságát”! Mily vére vágó, a sajtószabadságnál fontosabbnak, égetőbbnek látszó, a nemzetlélek titkos műhelyében századok óta forrongó reformköveteléseknek adott kifejezést a 12 pont, minők pl. az évenkénti országgyűlés, a felelős kormányzás, a törvény előtti egyenlőség, közteteherviselés, nemzeti hadsereg s mégis a 12 pontban mindezek elé a legelső helyre, a vezérhelyre az került, hogy a kivánjuk a sajtószabadságát”.

A 48-iki idők korszellemé egy tartotta, hogy igazi sajtószabadság esküdszéki bírások nélkül nem lehetséges, a 12 pontba foglalt követelések közé ezért vette fel az esküdszékek felállítását is. S a 48-iki törvényhozás honorálta is ezt a felfogást, abból indulván ki, hogy az esküdtbíró keze nincs úgy megkötve, nem csak a szavakat nézheti, hanem az azok háta megett álló momentumokat is, amelyek a cikk megírására okul szolgálhatnak, nem esetek felett ítélik, hanem az egyének felett, nem paragrafusokra, hanem a közjóra támaszkodnak.

Nincs is szebb hivatal esküdt urak, mint amit most önök betöltenek. Esküdtnek lenni terhes, de felelős polgári kötelesség is. Am egyúttal a legfelelőségteljesebb is. Mert igaz, hogy az esküdt csak saját lelkiismeretének felelős, de hát az igaz embernek lehet-e szigorubb bírása, mint a saját lelkiismerete?

Mikor az esküdt kimondja az „igen”, vagy „nem” szót, mellyel a sajtó vétségével vádolt egyén bűnössége kérdésében ítélik, meg kell gondolnia, hogy a maga „igen” vagy „nem” szavazatával a közélet legértékesebb kincse, a sajtószabadság felett örökös s ha felmenti, büntetlenül hagyja azt, a ki a nyilvánosság előtt ok nélkül gázolt a mások becsületében, ez által nem a sajtószabadságot, hanem az azzal való visszaélést védi s a rágalmazó tollát rászabadítja ama társadalomra, mely őt a bírói székbe ültette s épp azért ültette oda, hogy ott a sajtószabadságot nem csak felfele, a zsarnoki hatalammal szemben, hanem lefelé, a visszaélőkkel, a sajtó-parazitákkal szemben is megvédelmezze.

Önök előtt annak a gondolatnak kell lebegni esküdt urak, midőn ítélni fognak, hogy a milyen nagy közkinés a sajtószabadság, épp olyan nagy bűn a vele való visszaélés. Meg is vagyok győződve arról, hogy hangozzék bár az önök ítélete megbízóimra

kedvezően, amit az igazság erejében bizva remélek, vagy kedvezőtlenül, a mit elképzelni is alig tudok, megvagyok győződve arról, hogy önök mindenestre a lelkiismeretességnek azzal a legteljesebb mértékével fognak ítélni, amellyel az esküdt polgároknak az igazságot keresniök kell.

Tisztelt Esküdt Urak! Azokban a hírlapi cikkekben, amelyek miatt Székely Imre most a vádlottak padján ül, a rágalmazásnak legesufosabb módjával találkozunk. — Mert ha valaki nyíltan, félre nem érthető módon állít másról meggyalázó valótlanságot, hát ez is rágalom s mint minden rágalom, ez is visszataszító, de legalább van benne formai nyíltság, határozottság, egyenesség, hogy ne mondjam bizonyos férfiaság. De, amikor valaki csak a gyanúsítás hurját pengesi meg, nem vádol határozottan, csak sejtet, úgy ir, hogy a bíróság előtt ártatlan dolognak mondhasza azt, amivel a nagyközönség előtt mások becsületét elvenni akarta, a rágalomnak ez az alattomos módja nem csak a legesufosabb, de egyúttal a legveszedelmesebb is, olyan, mint a mérgező növény láthatatlanul élő levelete s nemcsak a megtámadottakkal, de mindenkiel szemben veszedelmes, mert erre igazán el lehet mondani a közmondással, hogy — ma nekem, holnap neked — s el lehet mondani a költővel, hogy

„Hol oly tiszt'a szív, hova szennyes gyanu
Ne férne néha, széket ülni az
Erény felett?...”

Azért én szerintem az ily alattomos támadás a rágalmazásnak, ha büntetőjogilag nem is, de erkölcsileg minden bizonynyal minősített esete.

Székely Imre az inkriminált cikkekben ehhez az alattomos rágalmazáshoz folyamodott.

Azon kezdi Székely, hogy városszerte suttogtak, majd nyíltan beszéltek. Persze, hogy suttogtak, különösen olyan emberekre, kiket már a Székely Imre sajtója éveken keresztül nap-nap után támadott. De hát szabad-e egy tisztességes újságírónak azt, amit mások suttognak, kimondani egyszerre nyíltan, minden bizonyíték nélkül. Debrecenben más lap is van, azok is védik a közérdeket, hát azok miért nem tartották szükségesnek kiírni, amiről az emberek suttogtak? Azért, mert összegyűsztehetőnek nem találták hírlapírói tisztességükkel. A cikkekben nem mondja Székely, hogy Márton Imrét megvesztegette volna a Ganz-gyár, csak itt a főtárgyaláson említi 20,000 koronát. Ő ilyen kifejezést lapjában nem használt, sőt gondosan elkerülte, hogy azért ne lehessen felelősségre vonni, de a közönség esetleg jóval nagyobb összegeket is gondolhasson a 20,000 koronánál. csak a kereteket állította fel a cikkben, de gondoskodott arról is, hogy a kereteket az olvasó közönség fantáziája kitölthesse, a főmagánvádlók becsületére vonatkozólag.

Elmondja Márton Imre érdekltségére, hogy testvére és irodátársa Márton Kálmánnak, ha utóbbit megbizta a Ganz-cég: szerinte világos, hogy Márton Imre is érdekelve van. De nem végzi ezzel, hanem hozzát teszi, hogy a Ganz-gyár, ez a milliomos cég, kiváló ügyvédekkel rendelkezik Budapesten s mégis miért bizta ez ügy képviselőt a pártelnök öcsérel? Felel is rá. Hogy Márton Kálmán utján Márton Imre is részesedjék a teljesített munkálatok díjában s Márton Imre más uton is az ügynek pártkérdéssé tétele által szolgálja a gyár ügyét. Hozzáteszi még, hogy Mártonék helyt is állottak, mert Márton Imre a legnagyobb erőszakoskodással csakugyan pártkérdéssé akarta tenni a gyár ügyét.

Hát tisztelt esküdt urak, már ennyiben is benne van a rágalmazás tényálladéka. De ez nem volt elég, még hozzát teszi, hogy mindez a Márton Imre részéről a közre nézve káros, bűnös és megbocsáthatatlan eljárás volt. Ha a közélet embere olyasmit tesz, anyagi érdekből, ami a közre káros, ez mindenesetre kiteszi őt a közmevetésnek, de aki ezt alaptalanul állítja, az rágalmazó.

Képzelmék esküdt uraim magukat abban a helyzetben, hogy a közéletnek szolgálókat fognak majd teljesíteni s akkor meg-

jelenik önökről egy eikk, mely nem mondja határozottan, hogy meghatározott összegért meggyőződésük ellen cselekedtek, de meg lesz írva, hogy mégis magánérdekből jártak el meggyőződés ellenére s amit tettek bűnös, káros és megbocsáthatatlan eljárás volt. Képzelmék el, ismétlem, magukat e helyzetben s nem fogják-e magukat megrágalmazottaknak tekinteni?

Mi nyíltan tártuk fel a helyzetet, mint a közélet férfiaihoz ilik — elmondtuk és bizonyítottuk, hogy miért bizta meg a Ganz gyár Márton Kálmánt képviselővel. Nem titkoltunk el belőle semmit. Azért, mert a gyár minden apró ügyért nem küldhette le képviselőjét Budapestről, hanem kellett egy itteni ügyvéd, aki ezen apróbb teendőket elvégezze. Nyilván kellett tartania a pályázókat, ajánlataikat, felelőzéseket, gyűlési határozatokat, felterjesztéseket, az iratoknak visszajövetelét a minisztériumtól, szóval mindegy apróbb teendőket, melyek az előttük fekvő költségjegyzékben felsorolhatók. — A Ganz gyár Debrecenben tájékozatlan volt s Budapestről kért információt az itteni helyzetéről, emberekről. Így ajánlották neki Márk Endrét és Márton Imrét, mint befolyásos embereket. Mivel pedig az előbbi már a Siemens mellett foglalt állást, a gyár Márton Imréhez fordult s ő kijelentette, hogy a Ganz gyár kivalóságáról, világhíréről, magyarságáról meg van győződve s már az első perctől kezdve a Ganz gyár mellett állt. Ennek az embernek, ki szívvel-lélekkel pártolta őt, a testvéröccsét bizták meg az apróbb értesítésekkel, de ennek háta megett nem szabad rosszat gondolni. Felesleges is bővebben hangoztatnom, hogy nem volt bűn Márton Imrétől, hogy megengedje testvérenek a Ganz gyár képviselője elvállalását. — Nem ez, de az lett volna bűn, ha pénzért foglalt volna állást a Ganz gyár mellett. Így kell a kérdést eldönteni. Halottuk Márton Imrétől, hogy külföldön jártában előre meggyőződött a Ganz gyár érdemeiről; halottuk Ripka Ferenctől, hogy már az első találkozáskor sem volt szükséges a kapacitálás, mert Márton Imre az ő pártjukon volt, eskü alatt vállotta, hogy Márton Imre állásfoglalásáért semminemű ígéreteket nem tettek illet, tehát be sem válhattak. — Ez az, amin megfordul az egész per. És én kimerem mondani az esküdt urak előtt, hogy a Ganz gyár képviselőjének elvállalása s a bemutatott számlában elsorolt munkálatok elvégzése s mindennek s Márton Imre általi megengedése tisztességes ügyvédi keresete volt Márton Kálmánnak, nem pedig a várossra káros és megbocsáthatatlan eljárás. — Gyanútlanul egyezhetett ebbe Márton Imre, mert nem gondolhatta, hogy gonosz rágalmazók ezt gyausítás tárgyává teszik. Az a költségjegyzék nem a Ganz gyárral való titkos összejátszást, hanem éppen ennek ellenkezőjét igazolja. Hiszen az esküdt urak feltehetnek Márton Imréről annyi magához való eszet, hogy ha rosszat akart volna cselekedni s magát megvesztegettetni, akkor nem engedte volna meg öcsének, hogy egy egész éven keresztül nyíltan hatóságok előtt eljárjon. A megvesztegetést négy szem között szokták elvégezni, mint ahogyan — nem is kell messze menni a példáért — Székely Imre tette.

Székely Imre azt mondotta a cikkek-ről, hogy ezekben minden igaz, ami által sértve érezhetik magukat a főmagánvádlók. Itt önök előtt azt hangoztatta, hogy „minden igaz, amit cikkemben írtam az utolsó betűig, amit bizonyíthatok is. Bizonyítom, hogy Márton Imre összeköttetésben állott a Ganz gyárral és anyagi érdekeltség mellett foglalt állást. Bizonyítom, hogy Márton Kálmán és Varga Lajos is anyagiilag voltak érdekelve.” Elismerném helyes álláspontnak, ha Székely ügy védekezőnek, hogy a „cikkekben nincs rágalom”; az is helyes volna, ha azt mondaná, hogy „van rágalom, de bizonyítom”. — De, hogy egyfelől azt állítsa, hogy nem rágalmazott, másfelől a legkompromitálabb tényeket akarja bizonyítani, e kettő nem fér össze.

Mivel kívánt Székely bizonyítani? Azzal, hogy Siemens szerinte 28 ezer koronával olcsóbb volt. Mintha Márton Imre becsülete attól függne, hogy igaz-e ez vagy sem. Van-e köztünk olyan ember, ki anyagi

HIREK.

A debreceni színésziskola.

Debrecen városának nemes biztatására — a színművészet terén — jelentős lépést tett a magyar kultúra.

Tegnap nyitották meg az első magyar vidéki színésziskolát a Darabos-utca 7-ik szám alatt. A megnyitás alkalmából a látottak és tapasztalatok után el lehet mondani, hogy Solymossy iskolájának berendezése nemesak hogy elsőrendű, de felül is mulja a hasonló irányú iskolákat.

Minden debreceni ember büszke lehet rá. Öt szép terem, díszes és kényelmes házi színpad, értékes díszletek, külön ruhatár és villamos világítás szolgálja az iskolai növekedések érdekét. Csupa izlés, csupa pompa és igazi elegancia jellemzi ez intézetet. Ha maga az állam vette volna kezébe a dolgot, az sem rendezhette volna be pazarabban és szakavatottabban ez iskolát.

A megnyitás ünnepélyes aktusánál megjelent Wessprémy Zoltán főispán és Oláh Károly kultúratanácsnok, Csiky Lajos teológiai tanár, Sámy Béla és debreceni műbarátok színe-java.

Az ünnepély a Himnusz éneklésével kezdődött, amelyet gyönyörűen énekelt el a kollégiumi dalárda.

Ezután Solymossy Elek, az iskola igazgatója lépett a színpadra. A művész érdekes és nagyhatású beszédet intézett a jelenvotakhoz, amire Oláh Károly, a város kultúratanácsosa válaszolt meleg érzéssel, szellemes szavakban.

Az ünnepélyt a dalárda a Himnusszal zárta be.

Hajdúvármegye szétdarabolása. Szeptember 28-ára hivta össze Wessprémy Zoltán főispán Hajdúvármegye közgyűlését. — A közgyűlés tárgysorozatán garmada számra szerepelnek a fontos ügyek. Ilyen az új vármegye-ház építése, melyet ez a közgyűlés fog elrendelni, ilyen a megye jövő évi költségelőirányzata és a többi — *Ezen a közgyűlésen fejezi ki tiltakozását is Hajdúvármegye Szabolcsvármegye azon merénylete ellen, hogy a megye területe megcsonkíttassék s Hadház, Téglás, Dorog, Szabolcsmegyéhez csatoltassék.*

A hadgyakorlatok. Veszprémből táviratozzák nekünk, hogy a király ma délelőtt 9 órakor kocsin a hadműveletek színhelyére hajtatott. A király mellett a kocsin gróf Paar hadsegéd ült. Egy másik kocsiban ült dr. Kerzl vezértörzsorvos, a király udvari orvosa. A király Székesfehérvár irányába hajtatott. A hadgyakorlatokra vonatkozólag a következőket táviratozzák nekünk Veszprémből: Az új folyamán nagyobb összeütkezés nem volt. Az előbbre tolt hadosztályok előreláthatólag a délelőtti folyamán fognak összetűzni, amivel megkezdődik a tényleges csatagyakorlat. Ma azonban még csak bevezető csatározások várhatók Székesfehérvár és a Balaton között. A lapokban ismételt felmerült az a híresztelés, hogy a királynak a záró hadgyakorlatok alkalmából Veszprémben való időzését hadügyi politikai tárgyalásokra fogják felhasználni. A félhivatalos Budapesti Tudósítót a legilletékesebb helyről felhatalmazták annak kijelentésére, hogy Veszprémben ily tárgyalások nem lesznek és hogy soha sem is voltak tervbe véve, az e híreszteléshez fűzött kombinációk tehát semmi komoly alappal nem bírnak.

Kossuth Ferenc állapota. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter egészségi állapota örövendően javul. Az izületek körül támadt daganatok egyre jobban szívódnak fel és így kilátás van rá, hogy a miniszter igen rövid idő alatt felépül. Ma délután két

gettem megbízóim vádjait Székely ellen. — Azóta Jánosi megvonta barátságát tőlem és ime most én jutok abba a helyzetbe, hogy megvédelmezzem Jánosit az ő „legbecsületesebb barátjának” ténykedéseivel szemben. Szívesen teszem ezt, mert Jánosi nekem papom, lelkészem, volt barátom, volt iskolatársam s őt feltétlenül tisztességes embernek vallom. Jánosiról én nem tudom feltételezni, hogy tudott volna a Székely manipulációiról, melyeket vele a háta megett tett, de azt sem hiszem, hogy Jánosi továbbra is barátja maradjon Székelynek. Az is rajtély előttem, hogy Jánosi, a lelkes hazafi azután is barátságában tartotta Székely Imrét, miután a Naszády levelével bebizonyosodott, hogy a darabont kormány szolgálatában állott. De ha még továbbra is barátjának fogja tekinteni Székelyt, a „legbecsületesebb” jelzőn bizonyára változtatni fog egy kicsit.

Előttük áll esküdt uraim a főmagánvádlók és a Székely egyénisége, látják, hogy árult el Székely mindent s mindenkit, amit s akít pénzre átváltoztatni lehet.

Ime tisztelt esküdt urak, ezt tette Székely Imre. Ugyanaz a Székely Imre, akiről egy másik esküdtstíki tárgyaláson az tűnt ki, hogy Kristóffy pénzért hazáját elárulta. Édes hazát, kenyéradó várost, igaz barátot elárulni, mindezt ugyanazon ember tette: Székely Imre. A sportszerűen üzött rágalmak és árulások terén olyan rekordot ért el, mint-ha világbajnokságra törekednék. S mindezt azért, hogy minden legkisebb hivatottság nélkül folytatott hírlapírói működéséből urasan élhessen. Mert sok pénz össze lehet szedni Kristóffytól, megszarolt vállalatoktól s mit én tudom honnan, de ne irigyelje senki: a megélhetésnek, a kenyérkeresetnek nincs hitványabb eszköze a bérbeadott írói tollnál, az áruba bocsájtott lelkiösméretnél.

Esküdt urak! Hogy lehet debreceni embernek e város érdekeit elárulni?! Mi nekünk ez a mi Debrecenünk, esküdt urak? Nemesak szülőhely vagy lakóváros ez. Több ennél — Debrecen: eszme.

Ez az a város, amelyet a mi kálvinista felekezetünk a maga Rómájának mond, amelyet a magyarság a maga empóriumának s a legmagyarabb városnak hív, amely a hazai kultúrában az „iskolák városa” tisztos nevével szerepel, amely a Székely Imre foglalkozásával kapcsolatos nyomtatásnak egyik legregibb magyar székhelye, ez az a város, amelyre a főiskolájából kikerült annyi ezer és ezer tanult ember kedves merengéssel gondol az ország minden részéből, ahova az innen elhelyezett tisztviselő egész életén át visszajutni igyekszik, amelyre mi oly büszkék vagyunk, mint csak a „civis románusz”-ok lehetnek a maguk világvárosára; ez az a város, amelynek szeretjük utolsó homokszemét, hibáit, fogyatkozásait is s amely akáclobos sarkertjeibe befogadja majd pi-henni téré porainkat, hogy azokból utódainkban e kedves, e nemes, e ősi magyar fészeknek még lelkesebb, még rajongóbb szeretete sarjazzék ki...

Hát lehet-e, esküdt urak, debreceni embernek ezt a várost elárulni? Székely Imrere mutatok és azt mondom, mert a szomorúság érzetével állapíthatom meg, hogy: ime, lehetett!

Oly csuf bűn ez már magában véve is, hogy azt hihetnők, nem lehet benne fokozat. Am az előtünk álló példa azt mutatja, hogy van.

Mert csunya bűn az is, ha egy egyszerű magán ember árulja el városa érdekeit, de még csunyább, ha ezt a közélet embere teszi, egy hírlapszerkesztő, akinek kenyerét a város társadalma a közélet kritikai szolgálataért ad, — még fokozottabb bűn, ha az ily áruló a maga bűneit másokra igyekszik a nyilvánosság előtt rá kenni s tetőpontját éri el a fokozat, midőn az árulónak merészsége van bírától, esküdtbíróitól azt kérni, hogy neki elégtételt szolgáltatassanak, az ártatlanul meggyalázottakat pedig hagyják gyalázatban, vagy éppen itélik is el.

Ha csak azt a merészséget nézném, Tisztelt Esküdt Urak, amely Székely Imre e maga tartásában megnyilvánul, akkor azt mondanám neki: rágalmak és árulások világbajnoka, gratulálok önnek!!

De ezt csak erkölcsi szempontból szabad

néznünk s úgy nézve, azt kell rámondanunk, hogy erre nem lehet más válasz, mint a társadalom részéről kiközösítés, a bíróság részéről büntetés.

Kiközösítés, mert aki így bocsájtotta áruba városa érdekét, annak számára e város területén nem juthat annyi hely se, amennyit — egy névjegy és egy postai vevény beborít.

És büntetés, mert a büntetés elmaradása elismerés és jutalom lenne, az pedig nem lehet, az hihetetlennek, az képtelenségnek látszik előttem, hogy önök, t. esküdt urak, a maguk városának árulóját jutalomban akarnák részesíteni.

Esküdt urak! Az önök ítéletét verdiktnek: igazmondásnak nevezik. Hozzanak ehhez méltó határozatot, olyat, hogy az ne csak ítélet, de egyúttal igazmondás is legyen. Ezt pedig legigazabb meggyőződéseim szerint csak úgy érhetik el, ha Székely Imrét bűnösnek, alávaló rágalmait valótlanosságoknak mondják ki.

* * *

Dr. Kőrösy Kálmán beszédére dr. Révi Nándor hosszasan válaszolt majd a replikák és duplikák elhangzása után az esküdtök visszavonultak és esti tíz óra tájban kihírdették a fentebb ismertett ítéletet.

Követelik a vasutasok megrendszabályozását.

Ők az okai a baleseteknek.

A sok vasuti baleset élénk föl-tűnést keltett a kormány környezetében. Ma egy kormánypárti ujság, keresve a katasztrófák okát, arra a következtetésre jut, hogy azokat tulajdonképpen a vasutasok egyesületei, szövetségei és szövetkezetei idézik elő.

— Ennek az állapotnak véget kell vetni, — írja az ujság — ha csak nem akarjuk eltűnni azt, hogy a magyar államvasut teljesen diszkreditáltassék az ország és a világ szemében. Tudjuk, hogy a fizetésrendezéssel kapcsolatban fölmerültek olyan vélemények, hogy a vasutasok anyagi helyzete fényesen rendeztetvén, a mozgalmakat meg kell szüntetni teljesen. Ez a fölfozás élével a szövetkezetek ellen irányult. De Kossuth miniszter liberális gondolkodása radikális tilalom kiadására nem volt hajlandó. Azt remélte nyilván, hogy rá lehet bízni a szolgálat érdekét a személyzet hádjára, belátására és lelkiismeretességére. Ugy lát-szik, a miniszter csalódott várakozásában, mert az izgatás, amely főképpen a szövetkezők útján jut a vasutashoz, meglazította a személyzetben a fegyelmet s elvonja figyelmét és kötelességérzetét a szolgálattól holott — élet- és vagyonbiztonságról lévén szó — a hebehurgyaság nem tréfadolog. Ott katonai fegyellemmel kell biztosítani a szolgálat pontosságát, a bujtogatás ellenhatását és az adminisztráció zavartalan működését.

Kérem a cégre figyelni.

Vadász és sport

Cipők

Mandel Lipótnál.

Kérem a cégre figyelni.

órákor érkezik Karlócaáról a szerb radikális párt küldöttsége Tomics Jás és Musiczki Dóme vezetése alatt. A küldöttséget a kereskedelmi miniszter két óra után fogja fogadni.

— **A jogásznök választás.** Ma nevezetes nap lesz a jogakadémia. Csütörtök délután választja a jogsegélyező egyesület az elnökét. A jogásznökségre két jelölt van, Dóza István és Vidovich Ernő. — Erősen folyik mindegyik jelölt érdekében a korteskedés.

— **A vidéki hírlapírás köréből.** Herceg Jenő a vidéki hírlapírás régi munkása megvált a kolozsvári „Ujság”-tól, melyet hat éven át szerkesztett és most saját szerkesztése és kiadása mellett „Erdélyi Ujság” c. alatt napilapot indít meg Kolozsvárott, melynek első száma e hó 20-án jelenik meg.

— **Elhagyott színészyerek.** Hajdumegye gyermeke! Furesán hangzik, de úgy van. Okos Jolánról, egy négyéves szőke kis leánykáról van szó. Okos Jolán Hajdunánáson született, anyja Okos Etel vándorszínésznő, aki régebben Debrecenben is színészkedett — mint kóristánó — és ki annak idején Hajdunánáson tartózkodott, gyermekét egy ottani családhoz adva tartásra. A vándorszínész-sors azonban messze elsdorta az anyát, ki sok egyéb nyomorúságai között nem gondolt gyermekével, hanem ott hagyta a gondozóknál. Ezek azonban maguk is szegény emberek lévén, nem tarthaták a gyermeket, hanem átadták a megyének, mint közigazgatási hatóságnak, hogy helyezze el úgy, ahogy tudja, de ők nem tarthatják tovább is. A humánus jó megyei urak szívében is viselik az árva kis leány érdekeit, de hát addig nem tudnak vele mit csinálni, míg nem állapítják meg a nacionalitását. Most tehát keresik az anyát, hogy megállapíthassák a gyermek személyazonosságát és illetőségét. Azt már kiderítették, hogy az anyja egy Gönczi József nevű vándorszínésszel vándorol, de hogy hol és merre, azt még eddig nem tudják. A szülőket tehát most keresik és ha megtalálják őket és megállapítják — vallomásuk alapján — a leányka személyazonosságát, akkor elhelyezik a gyermekmenhelyen, de hát addig csak a megye gyermeke lesz.

— **Furfangos betörő.** A Balogh testvérek Szent Anna-utcai henteskereskedésében furfangos betörő járt tegnap. Egy magas fiatalember állított be az üzletbe és két kilogramm tepertőt kért. Ezért Balogh Józsefnek ki kellett mennie a folyosóra, de pillanatok sem múltak el, mire visszaérkezett. Azonban ez az idő elég volt a fiatal embernek, hirtelen felrántotta a fiókot és a pénzt egy szálig kiszedte s elvitte a mintegy 400 koronát. Aztán, mintha mi sem történt volna, fizetett és távozott. Az érzékeny megkárosított hentes csak jóval később vette észre a lopást. Ekkor már nem tehetett egyebet, feljelentést tett a rendőrségen.

— **Öngyilkos szép leány.** Kiss Róza tizenhét éves fiatal parasztleány Hajdunánáson megmérgezte magát. Betegsége vitte a halálba. Gvuföldotot ivott, amely belső részeit teljesen szétroncsolta.

— **A Kragulyevics ügy.** Ugylátszik, hogy Kragulyevics Spázó ügye valahol megfeneklett. Az ügy sehogysem tud előbbre jutni. Bizonyosnak látszik azonban, hogy több büncselekménnyel gyanúsítják, mint amennyit elkövetett. Bizonyítani semmit sem lehet; minden tagad; minden időre alibit bizonyít és ha nagyon sarokba szorítják, rosszul lesz és pihenést kér. A pihenés alatt készül védekezésére. A Kragulyevics ügygel kapcsolatosan a kerületi kapitányságoknak is munkájuk akadt. Figyelmük fel lett hívva olyan alakokra, akik a homo-

szexualitásból, mint Kragulyevics is tette, üzletet csinálnak. A kapitányságok most ezekre vadásznak és ma éjjel különféle garniszállodákból Sajó rendőrtanácsos három szmokingos fiatal urat és a barátait behozta a VII. kerületi kapitányságra. Az elegánsan öltözött fiatal urak ugylátszik jobb társaságokba járnak és ott szerzik a médiákat. Tetten egyet sem értek és így a toloncházba küldik őket további eljárásra.

— **Egy magyar katonatiszt botránya Konstantinápolyban.** Az első Török országban megjelenő német napilap „Die Neue Türkei” írja tegnap ideérkezett számában: Galatában egy görög kávéházban nagy botrány történt, amelynek előidézője egy magyar származású, Grünberg nevű török katonatiszt volt. Ez az ember egy mellette ülő asztaltársaság felé sértő kifejezéseket tett Görögországról. A vendégek valamelyike erre felkérte a tisztet, hogy más témáról beszéljen. A tiszt azonban folytatta a sértegetéseket, mire tettelegességre került a sor. A tisztet kiutasították a helyiségből, majd később a rendőrségen jelentették fel, ahonnan az ügyet a katonai hatóságokhoz tették át.

— **Végzetes tévedés.** Borzasztó módon megjárta átkos szevedélyével, tegnap reggel Püspökladányban egy bepálírozott csizmadia. Isszonyu sérüléseivel szállították be a debreceni kórházba. Murvai Ferenc csizmadia bepálírozott állapotban valami idegen házba tévedt. — A ház népe tolvajnak vélte és vagy hatan neki estek, dorongokkal, vasvillákkal alaposan helybehagyták. Félholtan szedték fel a végzetes tévedés áldozatát, akit a jó bor tulságos élvezete sodort ily kellemetlen helyzetbe.

— **Meglopott debreceni kereskedők.** A szibvásárból ma délelőtt a rendőrök a bűnügyi osztályra egy asszonyt vittek be, aki egész csapat vadonatúj kendőt, cipőt s más egyéb tárgyakat árult. A gyanu a rendőrség által megindított nyomozás során csakhamar beigazolódot. Berger Józsefnének két gyermeke van. Berger Jenő 16 éves fiú, ki mint tanuló, Sugár Dezső Piac-utcai kézmű-áru kereskedőnél van alkalmazva. A másik leány, Berger Margit, ki elárúsítónő a Rosenbergféle Bankpálotában levő bazárban. Nyilvánvaló volt, hogy ezek révén kerültek az áruk az asszonyhoz. A rendőrség ezek alapján házkutatást tartott az asszony Hatvan-utcai lakásán, hol még nagyon sok kendőt, cipőt, piperecikket, női divat árukat találtak mintegy 5—600 korona értékben. Az áruk részint a bazárostól, részint Sugár Dezsőtől kerültek.

— **Összeesett a kávéházban.** Groszmann Bernát kereskedő tegnap éjjel a Magyar Király kávéházban hirtelen összeesett. Szivgörcsök fogták el. Felvitték a szállodába, honnan az elhívott mentők az első segélynyújtás után beszállították a köz-kórházba.

— **A besurranó tolvaj.** Debrecenben az utóbbi napok alatt erősen elszaporodtak a besurranó tolvajok. Egyremásra érkeznek ellenük a feljelentések. Besurranó tolvaj járt Fai Sándor bankhivatalnok Török Balint-uten 16. szám alatti lakásán, honnan 140 korona értékű ruhaneműt lopott el.

Eredeti monacói roulette játékok, saktáblák és figurák, dominó és más sokféle társasjátékok kaphatók Menzte Henrik ujdonságok áruházában Kossuth-utca 4. szám.

Iskola-öltönyök

nagy választékban

Gerő Ernő

ruha nagyáruházában

Piac-utca 41.

A szerb egyházi kongresszus.

Budapest, szeptember 16.

A magyarországi királynapok és az események torlódása eltereli a figyelmét a karlócai gör. kat. szerb kongresszusról. De a politika minden avatott embere tudja, hogy igen jelentős, igen fontos dolgok történnek Karlócán és a szerb egyház ügye sokat foglalkoztatja meg ezentúl a magyar politikát.

A királyi leirat határozott, mondhatni kemény hangja, amellyel Zmejanovics megerősítését visszautasítja, a szerb tulzók között igen nagy megdöbbenést keltett. Érdekes azonban, hogy nincsenek tőle elragadtatva a függetlenségi párt tagjai sem. A függetlenségi párt egy része tudvalevőleg élénk kontaktust tart fenn a magyarországi szerbekkel, a szerb radikálisokkal, abban a reményben, hogy a függetlenségi törekvések őszinte híveivé megnyeri. E csoport egyik vezető embere mondotta munkatársunknak a következőket:

A szerb egyházi kongresszusra küldött királyi leirat csalódást okozott nálunk. Többet és kevesebbet vártunk tőle. A magyar kormány hetekkel ezelőtt félhivatalosan közölte, hogy Zmejanovics Gábert azért nem erősítette meg a király, mert magyarul nem tud. Noha mi a felekezeti béke érdekében kívánatosnak tartottuk volna a megerősítést, belégyogodtunk volna ebbe, mert hiszen ez tagadhatatlanul nemzeti vívmány. De ime, a királyi kéziratban ennek az indokolásnak nyoma sincs. És ellenségeink most már ránk foghatják, hogy ez a nemzetileg tetszetős indokolás csak a kormány találmánya, amelyről a király mit sem tud. Már hallatszanak ilyen hangok a szerbek köreiből. Ami egyáltalában nem használ a kormány tekintélyének. Ebből a szempontból tehát kevés a királyi kézirat. Viszont sok, amennyiben, ha már a nemzeti indokolás kimaradt belőle, lehetett volna konciliansabban diplomatikussabban szövegezni, hogy ne izgassa még jobban az amugy is nagyon felzaklatott kedélyeket.

TAVIRAT és TELEFON

A karlócai kongresszus.

Karlóca, szeptember 16. A kongresszust Pénteken folytatják. Két napos szünetet tartanak. A radikálisok éjszaka gyüleseztek és reggelre Ujvidékre utaztak. Az értekezleten Bogdanovics egy szavazattal kisebbségben maradt; a megállapodás szerint nem fognak tehát reá szavazni.

A hazaáruló horvátok kudarca.

Berlin, szeptember 16. A berlini interparlamentáris kongresszuson alaposan rendreutasították a rakoncátlan horvátokat, akik hazaárulókként mint külön nemzet akartak szerepelni. A kongresszus azonban a horvátok külön nemzetképpen való jelenlétét nem vette tudomásul, ha-

nem utasította őket, hogy lépjenek be a magyar csoportba. Minden-
esetre méltó rendreutasítása volt ez
a hazaáruló horvátoknak. Annál
illetékesebb, mivel Európa közvéle-
ményét tolmácsolja.

Elfogott gyanus alakok.

Veszprém, szeptember 16. A rendőrség
a királyi titkár alkalmával nagy tevékenysé-
get fejt ki. Több gyanus alakot elfogott,
akik közül egy, valami oroszországi mene-
kült.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Amit az Esti Hirlap ír,
az nem mindig szokott igaz lenni, sőt vélet-
lenül sem szokott igaz lenni. Tehát az sem
felel meg a valóságnak, hogy a „Debrecen”
válságos helyzetben van. Az, hogy Szath-
máry Zoltán a szerkesztéstől vissza épített és
hogy a lapról egy-két munkatárs kivált, még
nem jelent válságot. Negyven esztendő alatt
sok szerkesztő vált meg a lapról és a lap
mégis fennáll és fenn fog állni továbbra is
rendületlenül, akármennyire nem tetszik is
ez egyeseknek. Akinek holt hírét költik, az
soká él.

NYILT-TÉR.

E rovatban közlöttékért nem vállal felelőssé-
get a szerkesztő.

Eladó ház.

Vidékről beköltözőknek igen
alkalmas új ház, szép nagy
udvarral, jó vizü kuttal igen
közel a főutcahoz, olcsó tör-
lesztéses kölcsön van rajta,

rendkívül előnyös

feltételekkel megvehető. Cim
o o a kiadóhivatalban. o o

Szerkesztésért felelős: a főszerkesztő.

Csarnok.

Bosnyákország sarkánya.

A „Debrecen” eredeti regénye.

Irta: *Tomic Eugén.*

87

Puskáikat a levegőbe sítve, lassanként
hátráltak és az arnauták ez irányban előre
törték. Ezt észrevette Husszein. Odaugratva,
kardjával rátámadt a menekülőkre.

— Ez a becsület, gyáva ebek? üvöltött
egész erejéből. Így árultok el engem?

— Nem lehet megállni uram, nagy a
tulerő — felelték ezek.

— Előre, kiáltott Husszein, — én ve-
zetlek.

De az arnauták látván, hogy a csapat
harci kedve oda van, megint hátraszorították
őket.

Husszein dühből toporzékolva, segítségül
hívta Krupa kapitányt és Vidacsot. Mint a

sarkányok, úgy törték ezek elő és egyszerre
a völgybe tölték az arnautákat. Itt az ellen
megállt és vitézül viaskodott; Kara Mahmud
pár ezer nizzammal meg is erősítette őket.
Most már a bosnyák sereg közepe is benn
volt a legelkeseredettebb küzdelemben. Agyu
dörej rázta a földet, puskapor füsttől fekete
volt a lég, mint a pokol, eszeveszett harci
zajjal, sebesültek és haldoklók siralmával
telt be itt a világ.

Sok helyütt kézitűsát vívtak, késsel és
szuronnal. Míg el nem esett egy sor, nem
léphetett az ellenség helyébe. Husszein és
Ali pasa mindenütt ott jártak, hol a legna-
gyobb volt a veszedelem.

Bosznia vitéze oly fekete lett a füsttől,
alig lehetett ráismerni. De mindeddig éppen
maradt a golyók özönében. Azt lehetett vélni,
egy magasabb hatalom őrzi.

Este rohamot vezényelt. Serege esze-
veszetten rohant az oszmánliknak, de ezek
meg sem moccantak helyükről, hiába nógatta
Husszein és a többi főúsztt embereit. Ha az
egész bosnyák sereg egyetért, megmérkőzhet-
ett volna Kara Mahmuddal, ám a sarajevóiak,
a Drina mentiek s főképpen az orthodox
rája nem törődtek a harc kimenetelével.
Csupán Márián emberei tartottak ki a ke-
resztények közül.

Folyt. köv.

12,351—1908. sz.

Hirdetmény.

Debrecen sz. kir. város házi-
pénztárának és az általa kezelt ala-
pokban 1909. évi költségelőirányzata
elkészült s az a törvény rendelke-
zéséhez képest folyó év és hó 13-ik
napjától közszemlére kitétetett, a vá-
ros számvevői hivatalánál (Város-
ház I. emelet), ahol is az a hivatalos
órák alatt megtekinthető.

Erről a város adózó lakossága
felhívással értesítettik, hogy a költ-
ségvetésre vonatkozó netaláni észre-
vételek a közgyűlés napját megelőző
öt nappal írásban a városi Tanács-
hoz adhatók be.

Debrecen, 1908 szeptember 12.
A városi Tanács.

Aziskolaiév

kezdeté alkalmából ajánl-
juk dusan felszerelt rak-
tárunkat a t. szülők szives
figyelmébe. Fiu- és férfi-
ingek. Lábravalók és ha-
risnyák. Nyakkendők,
paplanok. Madrácok és
flanel takarók nagy válasz-
tékban feltűnő olcsó
szabott árakhoz:

Szabó Lajos Fiai

vászon-, divat és szőnyegáru-
háza Debreczen, Rózsa-utca.

Mindenféle

iskolai szerek

füzetek, rajztömbök, körzők, vona-
lozók stb. a legolcsóbb bevásárlási hely

Mihály Sámuel

papír üzletében, Plac-utca 30. szám.

29,627/1908. sz. III. oszt.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak Nagy-
károly állomásán 1909. évi március hó 31-én
a vasuti vendéglő bérlete lejár, ugyanazon
időponttól számítandó öt évi időtartamra ezen
vendéglő bérletére ezennel zárt ajánlati tár-
gyalás hirdettetik.

Az 1 koronás bélyeggel és „Ajánlat a
a magyar királyi államvasutak Nagykároly
állomásán levő vendéglő üzlet bérletére” fel-
irattal ellátott, nemkülönb a kellő okmá-
nyokkal felszerelt borítékba zárt és lepecsé-
telt ajánlatok 1908. évi október hó 1-én déli
12 óráig a magyar királyi államvasutak deb-
receni üzletvezetősége titkári hivatalához posta
utján térítve vevénnyel nyújtandók be. Ugyan-
azon időpontig bánatpénzül háromszáz ko-
rona készpénzben küldendő be, függetlenül
az ajánlattal, a debreceni üzletvezetőség
gyűjtőpénztárába posta utján jelen pályázati
hirdetmény számára való hivatkozással. A
vendéglők bérletére vonatkozó feltételek ne-
vezett üzletvezetőség III. (forgalmi és keres-
kedelmi) osztályában (Tisza palota II. em.,
10. ajtó) a hivatalos órák tartama alatt (d.
e. 8-tól d. u. 2 óráig) megtekinthetők, miért
is az ajánlattevőkről feltételeztetik, hogy
azokat ismerik és magukra nézve egész ter-
jedelmükben kötelezőknek elfogadják.

A feltételektől eltérő vagy a kitűzött
határidőn túl beérkező ajánlatok figye-
lembe vételét nem fogják.

A vendéglő helyiségek közül az I—II.
oszt. étterem fűtése és villágításáról a ven-
dégelős saját költségén köteles gondoskodni,
míg a III. oszt. váró és étterem világítási és
fűtési költségeit fele részben a vasuti intézet,
fele részben pedig a vendéglős viseli.

Az ajánlat feletti döntés határidejéül a
pályázati határidő lejártától számítva nyolc
hét tüzetik ki.

Kelt Debrecen, 1908 szeptember hó.
Az üzletvezetőség.

(Utánnomás nem díjazatik.)

Tisztviselők, Földbirtokosok, Kisebb, nagyobb gazdák!

mielőtt személy, vagy jelzőleg pénzkölcsönökért bár-
hova fordulnának, kérjenek díjmentesen tájékozta-
tót a Tisztviselők és Földbirtokosok pénzügyi iro-
dájától, Budapest, VIII., Baross-u. 53. Jutalék csak
a pénzfelvétel után fizetendő.

12,349—1908.

Must eladási hirdetmény.

A városi szegényház szőlőtele-
pén termelt 70—80 hectoliternyi,
olasz-rizlinggel vegyes must folyó
hó 22-én délelőtt 10 órakor a sze-
gényház gondnoki irodájában meg-
tartandó szóbeli árverésen árverésen
el fog adatni.

Az árverésben résztvevők köte-
lesek az árverés megkezdése előtt
a bizottság elnökének kezéhez 100,
azaz Egyszáz korona bánatpénzt
készpénzben letenni.

Vevő köteles leendő a szükséges
mennyiségű hordót a gondnok által
megjelölt napon az intézet telepére
kiszállíttatni, a mustot a leszüretelés
napján elszállíttatni s az esedékes
árösszeget az intézet gondnokának
kezéhez egy összegben azonnal le-
fizetni.

A megjelölt mennyiségért sza-
vatosság nem vállalatik.

A szőlő leszedése és beszüre-
se a szegényház gondnoka által fog
eszközöltetni.

Debrecen, 1908 szeptember 14.

Oláh Károly,

a szegényügyi bizottság elnöke.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Dija: 10 szög 40 fillér, minden további szög 4 fillér, vastagabb betűkkel szedett szög 6 fillér.
 Levélbeli tudakozódásokra pontosan válaszolunk, ha a szükséges levélbélyeg bekezdetik.
 Apró hirdetések előre fizetendők.

Ajánlat.

Peérban (Szilágymegyében) 100 véka finom fajú téli alma helyben eladó. Értekezhetni Szent Anna-u. 32.

Vidéki városban közel Debrecenhez egy ház, jömeneteli Koresma, trafik fűszer üzlettel ellátva eladó, értekezés Csapó-utca 10.

6 db „LOLLER“ faju, kiváló repülési galamb jutányosan eladó Honvéd-u. 29. sz.

Mindennemű férfi és női kalapok tisztítását a legdivatosabb forma szerint és a leg szebb kivitelben a legjutányosabb árak szerint készíti özv. Kiss Gáborné utóda BORZA ISTVÁN kalapos fiútele Debrecen, Főplac, (Stenczinger ház). Cillinderek azonnal vasaltatnak.

Diószegi uton a hetedik kilométernél 16 köblös föld kiadó. A tanyában értekezhetni.

Eladó az Ondódon 29 öl szántóföld új épülettel a Vedres dűlőben, ára 3400 frt, 500 forint teherrel. Értekezhetni özvegy Cseresznyés Ferenénél ugyanott.

1 raktár, 1 nagy pince száraz és tiszta, kiadó. Hatvan-utca 69. szám vásártér. Csieso Lajosnál.

Egy fűszerüzlet olesón átadó más vállalat véget Kónya-telep 38.

3 db függőlámpa használt, eladó. Lindenfeld Ignác, Tizenháromváros-u. 14.

Jó fehérnemű varró urnók pártfogását kéri. Cserepes-u. 7.

Az Ebesen, a vérvölgyi megállónál, közvetlen a vasut mellett 32 és fel katasztrális hold föld a rajta levő épületekkel együtt eladó. Értekezni lehet: Miklós-utca 39. sz. a.

200 koronát fizetek azon vasutasnak, aki engem a forgalmi személyzethez betesz. Cim a kiadóhivatalban.

Polgári és elemi osztályu magánvizsgákra előkészítő okleveles tanítónő. Megkeresések a kiadóba kéretnek „Tanítónő“ jelígre.

Legjobb anyaggal, legolcsóbban és legmegbízhatóan rendez be, helyben és vidéken, villamos villágítást, ivólámpákat, izzólámpákat, költségvetés díjtalanul.

FÖLDVARI L.

Kossuth-utca 1. az udvarban. — Telefon 168. sz. — Tanuló felvétetik.

Német órákat kezdőknek, haladóknak, javító és magánvizsgálatra készülőknek nagyon jutányos árért ad, intelligens, képzett urleány. Címe a kiadóban.

Utcai

lapelárusítók

felvétetik a kiadóhivatalban:

Debrecen, Aranv János-utca 2. sz.

Cimbalom pedálos, teljesen új, gazdagon díszítve, gyönyörű hanggal, melynek értéke 500 korona, most minden áron azonnal eladó. Darabos-utca 57.

Tankönyvek féláron.

Az összes fiu és leányiskolákban használandó tankönyvek az új tantervhez alkalmazva fél áron kaphatók **Harmathy** antiquariumban, Fűvészkert-u. 14. Iskolatáskák rendkívüli árleszállítással.

Kereslet.

Álló íróasztal, továbbá copirprés és egy nagy íróasztal sürgősen megvételre kerestetik Lorántffy-utca 13.

Varróleányok női szabónőhöz felvétetnek. Fenyőne Zúgó-u. 6.

Elszegényedett uri, vagy iparos leány három gyermek mellé kerestetik, a legkisebbik 5 éves; aki német nyelvet bír, előnyben részesül. Értekezhetni Attila-tér 3. szám.

Gazdatisztot keres Klein Testvérek Intézete Dégenfeld-tér.

Ügyes és szolid varró lányok felvétetnek Vanger Sándor és társánál Battyányi-u. 1.

Egy jó családból való fiu tanulónak felvétetik Félégyházy János fűszer-üzletében Piac- és Miklós-utca sarok.

A bőr ápolása kötelesség az egészség érdekében s erre legalkalmasaa szer a

MOLLITERGIN,

mely megőrzi a bőr (az arc- és kéz bőrnek) üdeségét, hamvasságát, rózsaszínben játszó fehérségét. Megszünteti a kézzörösséget. Az eldurvult, kirepedezett és szélkifujta arcot vagy kezet, a legrövidebb idő alatt fehérré s puhává tesz! Poudre alá is igen ajánlható! Hatása gyors és biztos! Mint bőrápoló szer páratlan! Teljesen fémmentes és ártalmatlan! Egy üveg MOLLITERGIN ára 1 K. Készítő helye s főraktára Mihalovits Jenő gyógyszerháza a „Kigyó“-hoz Debrecenben, Főplac 31. sz. alatt, a Városházzal szemben.

Villamos-világítási és erőátviteli berendezések,

lakások, üzletek és egyéb helyiségek részére, legelőnyösebben és a legnagyobb szakértelemmel

a Ganz-féle Villamossági R. T. debreceni építésvezetősége

(Piac-utca 72. sz.) által készítettnek.

Szakszerű felvilágosítással, tervezetekkel és költségvetéssel bárkinek **díjtalanul** szolgál. Villágtöltőtestek, csillárok és szerelvények **árú választéka**.

Telefon szám: 568. 1068

Donogán és Somossy

Menyasszonyi kelengye, szőnyeg, divatruházat

Debrecen,

*** Kistemplombazár. ***

Megérkeztek az őszi idény **ujdonságai** női ruhakelmék — Flanelek — selymek — ruha-
o o o diszekben. o o o

Óriási választék!

Az

Ott Károly utóda

cég áruháza

Kossuth-utca 2. (városháza alatt)

feloszlik.

A raktáron levő jó mosó

zefirek

métere

17 es 19 krajcárért

lesznek elárusítva. 3

BUZIÁSI PHÖNIX
ÁSVÁNYVIZ

Kitűnő hatásu vese- és hólyagbajoknál.

Szénsavdus, kellemes, savanykás ízű, vasmentesített.

✿ **RENDKIVÜL ÜDÍTŐ ASZTALI VIZ.** ✿
Üdít, gyógyít. Orvosilag ajánlva.

Ivógyógmódrá használva, vese- és hólyagbajoknál, a vesemedence idült hurutjainál, húgykő- és fűvényképződésnél, a légutak és a kiválasztószervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásnak bizonyult. — Prospektust kívánatra küld a forráskezelőség: **Muschong buziasí gyógyfürdő igazgatósága Buziasfürdőn.** Debreceni főraktár Grünberger és Gifok cégnél.